

1980-01-01

The health of dentists (สุขภาพของทันตแพทย์)

Pensri Sitthisomwong

Sulaksana Palanuwong

Supaporn Kanwanich

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/cudj>

Part of the [Dentistry Commons](#)

Recommended Citation

Sitthisomwong, Pensri; Palanuwong, Sulaksana; and Kanwanich, Supaporn (1980) "The health of dentists (สุขภาพของทันตแพทย์)," *Chulalongkorn University Dental Journal*: Vol. 3: Iss. 1, Article 3.

DOI: 10.58837/CHULA.CUDJ.3.1.2

Available at: <https://digital.car.chula.ac.th/cudj/vol3/iss1/3>

This Original article is brought to you for free and open access by Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Chulalongkorn University Dental Journal by an authorized editor of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

สุขภาพของทันตแพทย์

เพ็ญศรี สิทธิสมวงศ์* ท.บ., D.D.P.H.
สุลักษณ์ ผลานวงศ์** วท.บ. (สุขศึกษา)
สุภาพร กัณหาภิษฐ์*** ส.ส.บ.

รายงานการศึกษาประวัติส่วนตัวของทันตแพทย์เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาเรื่องสุขภาพของทันตแพทย์ โดยการใช้แบบสอบถามส่งไปทางไปรษณีย์ ซึ่งได้รับตอบกลับมา 41.21 % หรือ 333 ฉบับ จากการสำรวจพบว่า ทันตแพทย์ 333 คน แบ่งเป็นชาย 114 คน และหญิง 219 คน ส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ยอยู่ในระหว่าง 35-44 ปี เป็นทันตแพทย์ที่สมรสแล้วมากกว่าโสด อาชีพของคู่สมรสส่วนใหญ่คือรับราชการ ทันตแพทย์ที่สมรสแล้วส่วนใหญ่มีบุตรเฉลี่ยครอบครัวละ 2 คน เป็นบุตรชายมากกว่าบุตรหญิง ทันตแพทย์ส่วนใหญ่จบการศึกษาภายในประเทศ

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยกำลังพัฒนาทุกด้าน การพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ทั้งนี้หมายความว่า คนจะต้องมีสุขภาพดี แข็งแรง เป็นที่ยอมรับกันว่า สุขภาพอนามัย

นี้เป็นความมุ่งหมายขั้นต้นของการศึกษาทั้งในอดีตและปัจจุบัน การที่บุคคลจะมีชีวิตอยู่อย่าง สุขสบาย สามารถทำประโยชน์ให้กับตนเอง และสังคมโดยส่วนรวมได้นั้น จะต้องเป็นผู้ที่มีสุขภาพดีเป็นพื้นฐาน

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ หัวหน้าภาควิชาทันตกรรมชุมชน คณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

** อาจารย์ภาควิชาทันตกรรมชุมชน คณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

*** นักสังคมสงเคราะห์ภาควิชาทันตกรรมชุมชน คณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

องค์การอนามัยโลก ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “สุขภาพ” ว่า สุขภาพคือภาวะแห่งความสมบูรณ์ของร่างกาย จิตใจ และรวมถึงการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมด้วยดี คำว่าสุขภาพนี้ไม่ได้หมายความว่าเฉพาะเพียงแต่การปราศจากโรคหรือปราศจากทุพพลภาพเท่านั้น ผู้ที่มีสุขภาพดีจะต้องมีความสมบูรณ์พร้อมทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ด้วยดี

อาชีพทันตแพทย์เป็นอาชีพหนึ่งที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับสุขภาพของประชาชน โดยเน้นหนักในเรื่อง “สุขภาพของช่องปาก” และช่องปากนั้นนับว่าเป็น “ประตูสุขภาพ” ด้านสำคัญด้านหนึ่งของคน คือเป็นทั้งประตูรับเชื้อโรคและเป็นประตูเผยแพร่อะไรก็ตามไปสู่คนอื่น มีโรคอยู่มากมายที่ติดต่อกันได้โดยทางน้ำลาย เสมหะ เลือด ฯลฯ เช่น โรคปอด โรคระบบทางเดินหายใจ โรคพิษสุนัขบ้า และโรคตับอักเสบ เป็นต้น อาชีพทันตแพทย์จะต้องสัมผัสกับสิ่งเหล่านี้ และการปฏิบัติงานของทันตแพทย์จำเป็นต้องใกล้ชิดกับคนไข้มากพอควร ฉะนั้นทันตแพทย์จึงมีโอกาสดีที่จะติดเชื้อมีโรคได้ง่าย แม้ว่าทันตแพทย์จะมีความรู้ในเรื่องการป้องกันและรักษาสุขภาพอยู่แล้วก็ตาม

เมื่อพิจารณาถึงจำนวนทันตแพทย์ต่อจำนวนประชากรของประเทศ จะเห็นได้ว่ามีจำนวนทันตแพทย์ต่อจำนวนประชากร คิดเป็น

อัตราส่วน 1 : 30,000⁽¹⁾ ซึ่งองค์การอนามัยโลกเคยคำนวณอย่างหยาบๆ ไว้ว่า อัตราส่วนที่พอเหมาะของทันตแพทย์ต่อประชากรของประเทศไทยคือ 1 : 5,000⁽¹⁾ นับว่าประเทศไทยมีจำนวนผู้ประกอบโรคศิลป์สาขาทันตกรรมไม่สมมูลย์กับจำนวนประชากรทำให้ทันตแพทย์ต้องทำงานหนัก ประกอบกับลักษณะการทำงานของทันตแพทย์นั้นเป็นงานที่ต้องทำด้วยตนเองเกือบทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นงานชุดหินปูนอุดฟัน ถอนฟัน หรืองานช่าง (lab) โดยเฉพาะทันตแพทย์ที่อยู่ต่างจังหวัด ทั้งนี้เนื่องจากยังขาดบุคลากรที่ทำหน้าที่ช่วยแบ่งเบาภาระของทันตแพทย์จึงทำให้ทันตแพทย์ทำงานทั้งด้านบริหาร การบริการรักษาประชาชน งานวิชาการ และงานค้นคว้าวิจัย การตรวจตราทำงานหนักเช่นนี้ย่อมเป็นสาเหตุที่ทำให้สุขภาพของทันตแพทย์ทรุดโทรมลงเร็วกว่าที่ควรจะเป็น และสุขภาพทางจิตใจก็ย่อมได้รับผลกระทบเช่นเดียวกันเพราะขาดการพักผ่อนอย่างเพียงพอ ไม่มีเวลาพบปะสังสรรค์สมาคม การดำรงชีวิตในสังคมไม่สมบูรณ์

การทำงานของทันตแพทย์นั้นมีความแตกต่างจากอาชีพอื่นมาก เพราะเป็นการประกอบอาชีพที่อาศัยความละเอียด ประณีตอย่างมาก มีความรับผิดชอบสูง ใช้ความสามารถทั้งทางด้านศิลปและวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะ

ต้องใช้สายตา ความคล่องแคล่วของนิ้ว มือ และอื่นๆ ประกอบกับท่าทางในการยื่น นั่ง ในขณะรักษาผู้ป่วย ต้องมีการตัดสินใจที่รวดเร็วในการทำงาน อีกทั้งในขณะทำงานต้องอยู่ในระยะใกล้ชิดกับผู้ป่วยมาก ดังนั้นทันตแพทย์จึงมีโอกาสที่จะติดโรคต่าง ๆ จากผู้ป่วยมาก และอาจถูกคุกคามสุขภาพด้วยความตึงเครียดในการทำงานทั้งทางร่างกายและจิตใจ นอกจากนี้ อาจเกิดโรครุณมิแพ้หรือการเป็นพิษจากวัสดุทันตกรรมบางชนิดได้

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นนี้ คณะผู้วิจัยจึงเห็นสมควรที่จะศึกษาสำรวจหาข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพของทันตแพทย์ ตลอดจนทัศนคติและสุขปฏิบัติของทันตแพทย์เกี่ยวกับสุขภาพ เพื่อเป็นการนำเอาข้อมูลดังกล่าวมาพิจารณาเพื่อการทำงานของทันตแพทย์มีประสิทธิภาพต่อไป และเป็นการช่วยให้ประชาชนมีทันตสุขภาพที่ดี ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ เป็นกำลังในการพัฒนาประเทศสืบไป และเพื่อนำข้อมูลมาประกอบการปรับปรุงหลักสูตรทันตแพทยศาสตร์ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์และวิธีการ

เครื่องมือที่ใช้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ประวัติส่วนตัว ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส อาชีพคู่สมรส จำนวนบุตร ปีการศึกษาและประเทศที่จบการศึกษา

ตอนที่ 2 การทำงานและสถานที่ทำงาน ประกอบด้วยลักษณะการทำงานของทันตแพทย์ และสถานที่ทำงาน

ตอนที่ 3 สุขภาพ ประกอบด้วยคำถามต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสุขภาพ

ตอนที่ 4 ทัศนคติ ประกอบด้วยคำถามที่ให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสุขภาพ

วิธีดำเนินการ

วิธีดำเนินการ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

1. ดำเนินการทดสอบแบบสอบถามก่อน โดยส่งแบบสอบถามให้อาจารย์ทันตแพทย์ของคณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 119 คน และได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา 67 คน คิดเป็นร้อยละ 56.30 และนำผลที่ได้มาปรับปรุงแบบสอบถาม

2. ส่งแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปยังทันตแพทย์ ตั้งแต่วันที่ 1 ถึงวันที่ 17 (พ.ศ. 2517) เป็นจำนวนเท่าที่สามารถตรวจสอบที่อยู่หรือที่ทำงานได้ คือ 788 คน และได้รับแบบสอบถามกลับคืน 333 คน คิดเป็นร้อยละ 42.21

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ประวัติส่วนตัว

1. เพศ ทันตแพทย์ที่ส่งแบบสอบถามคืนมาจำนวน 333 คนนี้ แยกออกเป็น

เพศชาย 114 คน คิดเป็นร้อยละ 34.23

เพศหญิง 219 คน คิดเป็นร้อยละ 65.77

จะเห็นได้ว่า ทันตแพทย์หญิงของไทยมีมากกว่าทันตแพทย์ชาย ทั้งนี้เนื่องจากจำนวนผู้ที่เข้าศึกษาต่อในคณะทันตแพทยศาสตร์นั้น มีจำนวนเพศหญิงมากกว่าเพศชาย

2. อายุ ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดมีอายุระหว่าง 20 ปี ถึง 64 ปีขึ้นไป ซึ่งจะแยกออกเป็น 7 กลุ่มอายุ ดังนี้

กลุ่มอายุ (ปี)	ชาย	หญิง	รวม
20-24	2	4	6
25-28	25	68	93
30-34	28	56	84
35-44	39	59	98
45-54	11	26	37
55-64	5	1	6
64 ปีขึ้นไป	3	--	3
ไม่บอกอายุ	3	2	5
รวม	114	219	333

อายุของทันตแพทย์ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ระหว่างกลุ่มอายุ 35-44 ปี ซึ่งมี 98 คน และถ้าพิจารณาแยกตามเพศ จะเห็นว่า เพศชายก็มีอายุเฉลี่ยอยู่ในกลุ่มเดิม ซึ่งมี 39 คน ส่วนเพศหญิงมีอายุเฉลี่ยอยู่ในกลุ่มอายุ 25-29 ปี มี 68 คน

3. สถานภาพสมรส ทันตแพทย์ผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 2 เพศ มีสถานภาพสมรส ดังนี้

สถานภาพสมรส	ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
โสด	31	27.19	92	42.01
สมรส	83	72.81	121	55.26
หย่า	—	—	2	0.91
หม้าย	—	—	2	0.91
ไม่ตอบ	—	—	2	0.91
รวม	114	100.00	219	100.00

ทันตแพทย์ทั้งชายและหญิงมีสถานภาพสมรสด้านการสมรสมากกว่าโสดและท่านอื่น ๆ มีจำนวนร้อยละ 72.81 และ 55.26 ตามลำดับ อาจกล่าวได้ว่าทันตแพทย์จะต้องมีภาระหน้าที่ที่ครอบคลุมเพิ่มขึ้นจากการปฏิบัติงานตามปกติ

4. อาชีพคู่สมรส อาชีพคู่สมรสของทันตแพทย์ แยกออกได้ดังนี้

อาชีพ	ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
รับราชการ	38	45.78	89	71.20
รับจ้าง	13	15.66	16	12.80
ค้าขาย	2	2.42	6	4.80
อื่น ๆ	30	36.14	14	11.20
รวม	83	100.00	125*	100.00

* จำนวนรวม 125 คนนี้ รวมอาชีพคู่สมรสของผู้ที่หย่าและหม้ายด้วย

อาชีพคู่สมรสของทันตแพทย์ส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพรับราชการ มีจำนวนร้อยละ 45.78 และ 71.20 ของชายและหญิงตามลำดับ

5. จำนวนบุตร การมีบุตรของทันตแพทย์ที่สมรสแล้วตามข้อที่ 4 แยกออกได้ดังนี้

	ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
มีบุตร	68	81.93	90	72.00
ไม่มีบุตร	15	18.07	35	28.00
รวม	83	100.00	125	100.00

ทันตแพทย์ที่สมรสแล้วส่วนใหญ่มีบุตร ทันตแพทย์ชายมีบุตรคิดเป็นร้อยละ 81.93 ทันตแพทย์หญิงมีบุตรคิดเป็นร้อยละ 72.00 ส่วนการไม่มีบุตรมีน้อยเพียงร้อยละ 18.07 และ 28.00 ตามลำดับ แสดงให้เห็นถึงความสมบูรณ์ของร่างกายในการมีบุตรได้ แต่ทันตแพทย์หญิงต้องประสบภาวะการที่ร่างกายเปลี่ยนแปลงเนื่องจากการมีบุตร และมีภาระหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดูบุตร ซึ่งต้องใช้เวลาส่วนหนึ่งในการเอาใจใส่ดูแลบุตรด้วย

จำนวนบุตรทั้งหมดที่ทันตแพทย์มีนั้น มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 367 คน จากจำนวนทันตแพทย์ชายและหญิงที่สามารถมีบุตรได้ 158 คน โดยแยกออกเป็นบุตรชาย 200 คน บุตรหญิง 167 คน

อัตราเฉลี่ยการมีบุตรของทันตแพทย์ชายคือ 2.65

อัตราเฉลี่ยการมีบุตรของทันตแพทย์หญิงคือ 2.08

อัตราเฉลี่ยของทันตแพทย์ที่มีบุตรรวมคือ 2.32

6. ปการศึกษาและประเทศที่ศึกษา ทันตแพทย์ที่ตอบแบบสอบถามนี้ ส่วนใหญ่เป็นทันตแพทย์ที่จบการศึกษาในประเทศไทยคือ 328 คน ที่เหลือจบจากประเทศสหรัฐอเมริกา 3 คน และจากประเทศฟิลิปปินส์ 2 คน

ปการศึกษาที่ทันตแพทย์ศึกษาจบมีความแตกต่างกันอยู่กับการศึกษาของแต่ละคน

ผลสรุป ตอนที่ 1

จากการศึกษาพอสรุปได้ได้ว่า

1. ทันตแพทย์ที่ศึกษาในโครงการนี้ มีเพศหญิงมากกว่าเพศชาย
2. อายุของทันตแพทย์ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 35-44 ปี รองลงมาได้แก่ อายุ 25-29 ปี และ 30-34 ปี ตามลำดับ
3. จำนวนทันตแพทย์สมรสแล้วมีมากกว่าทันตแพทย์ที่เป็นโสด
4. อาชีพของคู่สมรสของทันตแพทย์ส่วนใหญ่คือ รับราชการ
5. ทันตแพทย์ที่สมรสแล้วส่วนใหญ่มีบุตรเฉลี่ย 2 คน ต่อทันตแพทย์ 1 คน และมีบุตรชายมากกว่าบุตรหญิง
6. ส่วนใหญ่ทันตแพทย์จบการศึกษาในประเทศ

เอกสารอ้างอิง

1. วชรินทร์ มรรคดวงแก้ว การประชาสัมพันธ์
เพื่อให้ประชาชนไทย “ฟันดี มีสุข” ว. ทันต.
จุฬาฯ ปีที่ 1 หน้า 29 พ.ศ. 2521

ABSTRACT

Pensri Sitthisomwong, Sulaksana Palanuwig, Supaporn Kanwanich: The health of dentists. C.U. Dent. J. 3 : 19, 1980.

By using the postal questionnaires for study the health of dentists, 42.2% or 333 sets had been answered back. The personal information of the dentists is part of the whole study. The survey found that, of 333 dentists are divided into 114 males and 219 females of the average age 35-44 year old. There are more married dentists than singles with 2 offsprings per family of more boys than girls. Most of the dentist spouses' occupation is the government employee. Most of the dentists in this study graduated from the dental school in Thailand.